

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

Str. Dimitrie D. Gerota nr. 7-9, sector 2, București, cod poștal: 020027

Telefoane: 021.310.23.56, 021.316.31.34

Fax: 021.316.31.31

021.310.23.57, 021.316.31.33

Cod fiscal: 10464660

E-mail: ces@ces.ro

www.ces.ro

Membru fondator al Asociației Internaționale a Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare (AICESIS)
Membru al Uniunii Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare Francofone (UCESIF)

„Consiliul Economic și Social este organ consultativ al Parlamentului și al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înființare, organizare și funcționare.” (Art. 141 din Constituția României revizuită)

AVIZ

referitor la proiectul de Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Strategiei naționale privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, 2022-2030

În temeiul art. 2 alin. (1) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 11 lit. a) din Regulamentul de organizare și funcționare, Consiliul Economic și Social a fost sesizat cu privire la avizarea *proiectului de Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Strategiei naționale privind prevenirea instituționalizării persoanelor adulte cu dizabilități și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, 2022-2030.*

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

În temeiul art. 5 lit. a) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în ședința din data de 13.12.2022, desfășurată online, conform prevederilor Hotărârii Plenului nr.86/17.05.2022, avizează **FAVORABIL** prezentul proiect de act normativ, cu următoarele **observații**:

- în textul Strategiei se menționează că „în vederea asigurării unui demers comun și unitar, bazat pe respectarea drepturilor omului, astfel încât procesul dezinstituționalizării să fie accelerat”, unul dintre principiile pe care se bazează Strategia dezinstituționalizării este „principiul subsidiarității, care prevede că

promovarea și respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități revin, în principal, familiei sau reprezentantului legal al persoanei cu dizabilități și, în subsidiar, respectiv complementar, autorităților administrației publice locale unde își are domiciliul sau reședința persoana cu dizabilități și autorităților administrației publice centrale”. Principiul subsidiarității este inclus în proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, proiect aflat la acest moment în parcurs legislativ. Prin urmare, „principiul subsidiarității” nu este legiferat;

- în nota de fundamentare a proiectului de act normativ este invocată Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități într-un context în care, potrivit interpretării inițiatorilor: „Viața independentă constituie un drept fundamental care nu se limitează doar la abilitatea de a desfășura activitățile zilnice pe cont propriu, ci este strâns legat de libertatea de a deține controlul propriei vieți”. Pentru mii de persoane, gravitatea handicapurilor de care suferă face imposibilă abilitatea de a desfășura activitățile zilnice pe cont propriu, deci și exercitarea libertății de a deține controlul propriei vieți. Este necesar a se lua documenta cum poate o persoană cu grad de handicap grav, diagnosticată cu encefalopatie cronică, complet imobilă, non-verbală, care trăiește exclusiv biologic doar cu ajutorul părinților săi vârstnici, să-și exercite „libertatea de a deține controlul propriei vieți”, așa cum invocă inițiatorii. Sunt mii de astfel de cazuri și implicit mii de solicitări de instituționalizare imposibil de realizat din lipsă de capacitate instituțională. Părinții unor astfel de persoane adulte cu handicap se confruntă cu o uzură biologică accelerată și au o speranță de viață mai redusă decât restul populației, iar familiile extinse, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, refuză ca, după moartea părinților, să preia extrem de dificila lor misiune;
- importanța centrelor rezidențiale este una extraordinară pentru persoanele cu dizabilități care, necesitând îngrijiri multidisciplinare în regim permanent, rămân fără aparținători și, tot din același motiv, în prezent există foarte multe solicitări de instituționalizare nerezolvate;
- în acest context, la momentul actual, se dorește a fi efectuate „schimbări structurale, precum dezinstituționalizarea în toate formele sale și sistarea procesului de instituționalizare”, precum și „accelerarea procesului de dezinstituționalizare”;
- strategia propusă este fundamentată pe o statistică privind numărul persoanelor cu dizabilități aferentă anului 2020. Se constată că nu a fost luată în considerare statistica din anul 2021, deși există un număr mare al deceselor înregistrate în rândul persoanelor cu dizabilități din cauza pandemiei cu Covid-19. Referitor la

statistica anului 2020, inițiatorii precizează că 98,03% din cele 857.638 de persoane cu dizabilități trăiesc independent. Afirmatia nu este corectă, întrucât o mare parte din acestea sunt îngrijite cu precădere de către părinți sau fii respectiv fiice, cu prețul unor imense eforturi și sacrificii care, de fapt, mutilează mai multe destine. Inițiatorii au prevăzut printre serviciile speciale de suport și pe cele de psihoterapie. Se constată că nu este suficient. Doar 1,97% din totalul persoanelor cu dizabilități sunt instituționalizate (în realitate sunt mai puține din cauza pandemiei) și se cuvine remarcat că acestea sunt cele care nu mai au aparținători care să le îngrijească dizabilitățile grave și care nu au nici abilitatea de a desfășura activitățile zilnice, nici posibilitatea deținerii controlului propriei vieți și nici capacitatea adaptării pentru reinserare în comunitate. Dezinstituționalizarea acestora ar putea avea consecințe nefaste, tragice chiar;

- în nota de fundamentare a proiectului se afirmă că ”ponderea persoanelor instituționalizate cu vârsta de peste 50 de ani este de 40%”. În urma procesului de dezinstituționalizare, multe dintre aceste persoane nu se vor putea integra în comunitate atât din cauza handicapului, cât și a vârstei înaintate;
- inițiatorii proiectului afirmă că „România și-a asumat prin PNRR accelerarea dezinstituționalizării în perioada 2022-2026”. În condițiile în care în țările membre UE se iau măsuri de prevenire a instituționalizării prin sprijinirea familiilor care îngrijesc persoane cu dizabilități, dar nu au desființat sistemul de asistență de tip rezidențial (în continuare disponibil pentru un mic procent de cazuri în care instituționalizarea se impune), constatăm că în România se renunță la această formă de asistență de tip rezidențial extraordinar de necesară;
- nu există o evaluare a impactului bugetar. Se mizează doar pe absorbția de fonduri europene nerambursabile, însă dacă acordarea acestora va fi refuzată, din diverse motive întemeiate posibile, nu se precizează ce se va întâmpla cu persoanele dezinstituționalizate;
- dezinstituționalizarea nu poate fi un obiectiv în sine, și nici sistarea instituționalizării. Este acceptabilă dezinstituționalizarea persoanelor cu dizabilități acolo unde se pot asigura condiții de viață decente, o integrare în muncă și există servicii de suport de proximitate. Dar dezinstituționalizarea neadaptată va produce drame, sistarea instituționalizării fiind, de asemenea, la fel de dezastruoasă. De fapt, strategia ar trebui să prevadă o reformă, o redefinire și o adaptare completă și personalizată a situațiilor de instituționalizare, iar sistarea instituționalizării ar trebui transformată în dezvoltarea serviciilor de proximitate de suport, adaptarea

intensivă a mediului, a posibilităților de susținere persoanelor cu dizabilități în sens multidisciplinar;

- în nota de fundamentare se face referire și la „componenta de prevenire a instituționalizării (...) prin reglementarea unui moratoriu care să interzică admiterea în centrele rezidențiale urmată de sistarea înființării serviciilor sociale rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități”. Consecințele pot fi grave. În plus, textul este ambiguu și nu precizează dacă prevederea este valabilă și pentru centrele rezidențiale private.

Președinte,
Bogdan SIMION